

Dissertatio medica inauguralis de melancholia

<https://hdl.handle.net/1874/345774>

5.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
MELANCHOLIA,

QUAM
AUSPICE SUMMO NUMINE
Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
M. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiæ Doctoris, & Linguae Sanctæ in Illustri
Academia Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

U T E T

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Nobilissima
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus Prærogativis &
Privilegiis, legitimè consequendis,

Publica disquisitioni exponit

BERNHARDUS ARNOLDUS NOTTELMANN, LUBEC.

Ad diem 25. APRILIS, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,
Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, cło Ioc XCIII.

DISSERTATIO MEDICA
IN
VIRGILII

MELANCHOLIA

QUAM
AUSPICE SUMMO NUMINE

Ex Auctoritate Magnifici P. Rectoris

M. JOHANNIS LEUSDENII

Philosophiae Doctoris, & Linguae Graecae in Illustri
Academia Ultrajectina Professoris Ordinarii

UT ET

Abipsum suam Academiae Cantuariensis, & Nobilem

Facultatem Medicam

PRO GRADU DOCTORATUS

Suavisque in MEDICINA Historiam Persequatur, &

Privilegiis, legibus, consuetudinibus

Publicae Dispensationis Regulae

BERNHARDUS ARNOLDUS NOTTELMANN, LUGD.

Ad Haec, &c. &c. &c.

TRAJECTI ad RHENUM

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, cl. b. c. x. c. l. i.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS

MELANCHOLIA,

PARAGR. I.

Um negotium jam nobis sit, non cum ver-
bis sed rebus, nolumus pluribus Etymolo-
giam vocis hujus persequi, præcipuè cum
omnibus ferè notum sit græcam hanc esse
vocem, à *μελας* niger, & *χολή* bilis, com-
positam. Quoniam veteres hujus affectus
causam bili atræ imputaverunt. *vid. Galen.*
lib. v. de loc. affect. cap. v. Leonhard. Fuchs.
lib. i. de medend. morb. cap. xxxiv. nec non fe-

lic. Plater. lib. de sens. sanct. lesionibus cap. iii. p. m. 84. Sed nec
de Homonymia multis erimus solliciti, quod ad institutum nostrum
æquè parum faciat.

§. I.

Accedimus itaque ad scopum statim nobis propositum, & ut
innotescat quid per Melancholiam hic intellectum velimus, ad ip-
sam rei vel morbi potius definitionem realem nos accingimus, ex-
plicaturi per delirium seu symptoma ratiocinationis nostræ depra-
vata, continuum vel interruptum, sine febre & furore cum tri-
stitia & metu, falsa imaginatione, absurdis & interdum desperatis
actionibus, insomniis terrificis, vigiliis, aliquando etiam cum in-
flatione hypochondriorum & difficili respiratione conjunctum,
sine causa tamen evidente obortum.

§. II.

Genus patet ex ipsa ægrotantium inspectione, liquidem illi tri-
stitia

fitia & metu capti, insuper quoque meditabundi nobis apparent, hominesque p̄cio ferè omnes habent, nec si roges illos, quam obrem mœreant, causam reddere queant, res omnes sensibiles aut insensibus incurrentes titubante modo animo animadvertentes. Quod si attendant, eas tamen ipsas meditationibus præceptis suis facile accommodant: sicuti ejusmodi exempla non solum apud varios profant autores sed etiam quotidie nova & admiranda occurrunt.

§. I V.

Quantâ enim illorum hisce adhuc temporibus reperitur multitudo, qui timore mortis vexantur vel torquentur, putantes se crimen aliquod fecisse, quod tamen nunquam animo designarunt. Alii se tanquam moribundos spectant. Alii se corpus vitreum gestare imaginati, verentur, ne asperius compressi, in partes desiliant. Quidam se bruta esse credunt, & voces & gestus illorum imitantur. *Galen. lib. III. de loc. affect. cap. 6.* mentionem cujusdam facit hominis, qui se Gallum esse putaverit, ideoque Gallos cantare audiens ut hi alarum, sic ille brachiorum plausu latera quatiens, gallorum sonum imitatus est. Nonnulli semper rident, Democritumque agunt; Alii Heraclitum, nunquam non lacrymantes referunt. *Trallianus lib. I. cap. XVII.* se mulierem vidisse refert, quæ ea imaginatione vexabatur, ut medium manus suæ digitum constringeret; tanquam in ipso totam gestaret orbem. Quæ plorabat quoque & verebatur, ne quando digitum inflecteret, totus orbis corrueret, omnesque interirent. Quidam se Numine afflatos esse existimant, & futura vaticinari cupiunt. Immensum ferè esset, opusque penh ferè infiniti, Melancholicorum deliria omnia hic recensere. Qui uberiores exemplorum desiderat historiam, legat *Schenk. & Lazari Riverii observat. medic. fungantur Ephemer. nat. curiosor. ann. III. obser. 148. nec non Galen. lib. 3. de loc. affect. cap. VII.*

§. V.

Unde non errare nos putamus, si Clariss. Willisio assentiamur, statuenti morbum hunc Cerebri & Cordis affectionem esse complicatam. Delirium enim à vitio Cerebri, spirituumque animalium perturbatione proveniens, satis clare testatur, cerebrum partem affectam esse primariam. Quamdiu enim animales illi spiritus justo ordine & cursu, in ipso cerebro per glandulosam ejus substantiam, ex liquorè sanguine cerebro instillato separantur, atque
organa

organa rite sunt disposita, tam diu quoque anima operationes suas perficere potest. Ob spiritus autem animales intra cerebri medullarum seu corpus callosum (ubi Phantasiam & Memoriam sedem habere creditur) nimis irritatos & in confusionem actos, Phantasmata absurda & incongrua, & nocentia confusa animæ rationali obijciuntur, non aliter ac cum à diuturna corporis circumgyratione visibilium species inferuntur sensui communi, unde omnia circumagi; modo in altum elevari modo inimum deprimi videntur.

§. V I.

Illud verò quod ejusmodi spirituum animalium à recto tramite aberrationem causatur; ipse præcipue sanguis est nimis calidus, & per bilis acrioris commotionem effervescent, cerebrum & illius meninges afficiens; dum ex illo nimium effervescente sanguine ejusmodi acres vapores per insensibilem transpirationem quandam scaturiunt, qui spiritus animales, cerebri incolas satis premere atque inordine ac motu suo perturbare possunt.

§. V I I.

Atque facilius in hisce morbis delirium excitatur, si vapores malignitatem (ubi fieri solet in febribus malignis) contraxerint, ob quam cerebrum & spirituum animalium motus genuinus unà cum mente facilius perturbatur. Omnibus namque ferè notum est, quod ipsa mens si spiritus parum modo in tranquillo per cerebrum suo discursu irritentur, sicque non amplius legitimam cursus servant formam, quasi obruatur, nec in se ipsam descendere, aut super cogitationes & ideas inter se confusas flectere possit.

§. V I I I.

Idem accidit si quid in cibo vel potu assumatur, quod vi hanc delirii speciem quasi inducendi gaudet. Tale inter cœtera, & quod frequentius hoc præstat, vinum est, cujus vaporibus spiritus incalescunt nimis atque agitantur, & actiones animales præcipue principales turbantur. Solent vero deliria hæc differre, pro diversitate humorum & constitutionis corporis ejus quod vini potu largius utitur. Si enim vini vapor cum sanguinis vapore blando miscetur, homo ad jocos propensior redditur: si cum bile, rixas excitat: si vasa seminaria turgentia reperiat, amorem concitat: si caput sit humidum somnum conciliat.

§. IX.

Eadem vis delirium excitandi latitat in *opio*, ex quo Turcæ, *Maslach* suum, quod vocant, conficiunt, ex cujus usu non somnolenti fiunt sed audaciores, furibundi, idque si copiosius sumant, ubi in prælium descendendum est, insani ferè redduntur, ut in quæ vis pericula audacius ruant. Tali vi *herba nostra Nicotiana* dicta etiam gaudere videtur, cujus fumus si naribus vel hauriatur, (seu ut vulgus plerumque loquitur) bibatur, homines ebrios & quasi delirantes reddit. Sic ex causis remotis plures possunt peti plantæ, earundemque succi, quod quidem si edantur, aut succus ipsarum expressus vel decoctione elicitedetur, eundem facile effectum observabis. Tales sunt *Lupulus*, à quo cerevisia vim inebriandi sumit, & muscæ si hauriant, stupore correptæ moriuntur. *Cannabis* cujus pulvis si cum vino detur, citius inebriat. *Herba Datura* in India orientali vulgaris, ex qua vel potius ex illius semine tincturam quandam ad 24 horarum spatium homines delirantes reddentem, Indi parant. Mali verò hujus omnes causas non naturales & præternaturales nec non occasionales in numerum certum redigere ferè humanum ingenium excedit. Prostant passim apud Autores lex. gr. apud *Sebiz tract. de simpl. facultat. Plat. Tom. i. medic. pr. cap. 8. Sylv. tract. IX. & x. append. medic. practic.*

§. X.

Considerandum adhuc nobis est, quid in causa sit, cur Cor tanquam partem affectam hujus morbi accusaverimus? Id verò satis ex illius anxietate, tristitia, animi mœrore patere, quibus doloribus Melancholici semper sunt obnoxii, neminem inficiaturum esse arbitramur. vid. *Hipp. Sect. vi. aph. 22. Willis. Parh. cap. xi. Waldschmid. lib. 2. instit. cap. 10. hæc habet. In tristitia, inquit, & mœrore sanguis parcius è corde effluit, cujus orificia quasi constricta tenentur, pulsus tardior est & debitor, diaphragma uno sed leno tenore frequenter deprimatur, unde suspiria & gemitus audiuntur. Respiratione quoque non libera sed difficili & debili laborant homines hoc morbo oppressi, propter tardiores sanguinis in Cor influxum & effluxum, in quo etiam negotio thoracis retardatur motus, & per consequens pulmonum quoque parumper sistitur commotio, ut libere dilatari nequeant.*

§. XI. Morbi hujus symptoma, moestitiam puta, non raro cordi attribui, multi etiam ex Medicorum ordine testantur. *Sennert. lib. 2. part. 2. cap. 2. instit.* docet, in moestitia & metu omnem calorem & spiritum cum sanguine exteriora deserere, & ad cor subito revocari, unde vires resolvuntur, pulsusque fit parvus cum extremorum refrigeratione. *vid. Waldschmid. & Willis. loci superius citat.* Historiæ quoque variæ hoc testatum faciunt, quas collegit *Schenck. lib. 1. observ. 1.* nec non *Plater. lib. 1. observation.* Si itaque sanguis tam subito ad Cor revocetur; tunc sane spiritus animales dissolvuntur, genæ apparent pallidæ, torpet lingua, sanguis incrassatus, spiritusque generantur pauciores, & omnia fluida quasi in acorem abeunt; ex quo spirituum defectu, non solum Melancholicæ, sed pluribus morbis Melancholicis, obstructionibus, schirris tumoribus cancerosis, inflammatoriis vel etiam febribus intermittentibus, immo ipsi gangrenæ & sphacelo fores aperiuntur. Qui morbi gravissima rursus adferunt mala, & male curabilia; unde *Hipp. sect. VI. aphor. 56.* scribit, *morbos Melancholicos denotare vel corporis sedationem, vel convulsionem aut spasmus, vel maniam vel cecitatem vid. Barbett. Prax. cap. 2. Plater Tom. 1. cap. 2. p. m. 23. ut & cap. 3. p. m. 105. Sylo. lib. 2. prax. med. cap. 21. p. m. 430.* Provide autem jam à nobis in definitione nominati sunt sine manifesta causa tristes. Qui enim tristis est propter obitum amici cujusdam, vel deperditionem bonorum, ex incendio vel furto &c. ille Melancholicus neutiquam appellandus est, causa enim adest illius moestitiæ manifesta. Quia vero Tristitia, Mœror & Melancholia sibi invicem quasi succenturiantur Melancholia facile timorem & mœrorem, hi iterum Melancholiam pariunt.

§. XII.

Perturbationes istæ Melancholicæ, quarum in definitione mentionem fecimus, nobis hic quoque ansam dant dubitandi, an Cerebrum & Cor partes solummodò affectæ sint discendæ? Quod quidem penitus inficiamur, & è contrario confitemur, ipsam animam nostram æque ut alias partes hoc in morbo affici, & istiusmodi Melancholicis perturbationibus obnoxiam esse, adeo ut judicium ac libertatem prorsus ferè perdiderit, ut ne proprias quidem suas imaginationes à solidis veritatibus distinguere queat, nec eandem à se ipsa avertere. Observatu enim maxime dignum est in

in Melancholia, postquam morbi naturam induerit, quod imaginationem aliquam absurdam menti imprimat tam firmiter ut nulla rationis evidentia in contrarium, istam semel præconceptam ideam delere aut evellere valeant, quanquam certis temporibus, homines hoc morbo affecti aliis in rebus perinde sapiunt mentisque compotes sunt, ut cæteri mortales. Unicum exemplum hic ex Clarissimi Medici Plateri scriptis recensere, jam sufficere arbitramur. Qui civis cujusdam sui meminit, qui fortè cum in puteum incidisset, ubi ranæ ranarumque ova erant, paululumque aquæ deglutivisset, tam plane postea persuasus erat se ranunculos in ventre suo habere, ut per multos annos hunc errorem corrigere nequiret. Quamobrem medicinæ studio per integrum septennium operam dedit, quo remedium investigaret, cujus ope se ab hoc malo liberare posset. Profectus igitur est in Italiam Galliam & Germaniam, ut Medicos ea dere conveniret, postea cum ad Platerum veniret, ipsum quoque ea de re consuluit, falso persuasus, intestinorum crocicum esse ranarum coaxationem. Huic Platerus imponere studens, vivas imponebat excrementis ranas, ut sic eas per alvum ejecisse existimare posset & sanatum esse. Peritiâ tamen ejus in medicina fecit, ut ista techna nullum fortiretur effectum. Excepta enim unica hac inepta imaginatione homo erat uti autor refert, prudens perinde atque doctus.

§. XIII.

Hac de re etiam maximè testantur insomniâ, quibus ægrotañtes nostri vexantur, dum in iis profundioribus, doloribus & angustiis excitatis ipsa inde angitur anima, quia insomniâ sequuntur ut plurimum mentis actiones, hæ verò sequuntur temperiem corporis & humorum, horum autem splendorem & obscuritatem sentit anima per spiritus. Nam anima uti in aliis facultatibus sic etiam in perceptione spiritibus instrumenti instar utitur, si itaque hi spiritus tam vitales quam animales ab humoribus Melancholicis visciditate & acrimonia subtili interdum quoque narcotica vi levioze præditis turbati & alterati atque obscuro & tenebricosi sint redditi, odio habet illos anima eosque abhorret & pavet, quia illa constat ex æthere splendido. *vid. Joh. Heurn. Not. in aphor. Hipp. 23. sect. vi. Sylv. lib. 2. prax. med. cap. xxxi.*

§. XIV.

Posterior hic etiam hac de re nobis cum consentire videtur, in hæc

hæc erumpens verba: ab anima vitio oriuntur ejusmodi insomnia, quando constat ab iisdem agris vigilantibus oscitantibus ac confusis observari, examinari atque tractari objecta passim occurrentia. Sed & hujus rei testis est Casp. Caldera Medicus Hispanensis in *Tribun. Medic.* & quidem in *Antitheseo p. m. 373.* ubi demonstrat, animam naturaliter posse in Ecstasin rapi, & p. 372. quo vario modo illa affici possit, edocens: *tota anima ait undique saucia stimulo concitatur & angitur, & novitate vexatur & anxia furii atque insanit &c. vid. plura apud Arist. lib. 2. de anim. cap. 10. text. 104. & lib. 3. cap. 4. 5.* Ejusmodi animæ affectiones etiam observamus eo tempore, quo vitæ porrenditur periculum, quia tunc ut plurimum, quæta existit, & intellectus & omnes intellectuales potentia in cæca confusione fluctuant consilii inopes atque egenæ: Prolixius multo in hujus rei tractatione est, *Caldera in Tribunali medico magico Artic. III. p. m. 89.*

§. XV.

Ex his satis liquet animam nostram ita comparatam esse, ut etiam citra omnem voluntatis suæ consensum in Delirium, Ecstasin & Phantasmata adduci possit; quoniam non in ejus potestate est, aut saltem admodum ægrè suas facultates atque operationes rite ac legitime exercere, nisi illi subjectum aptum & organon rite dispositum, in quod operari valeat, suppeditetur: seu quia impedire nequit, ne organa hæc variis modis afficiantur: Quomodo vero hæc patiantur ex par. 6. & seqq. apparet. Attamen non negamus manifestum esse, quod & quædam operationes sint animæ, quæ sine organo corporali exercentur, ut intelligere & velle; hæc enim in anima tanquam in subjecto sunt. Sic etiam ratiocinatio non est organica, nec actiones suas per organa exercet corporea, unde per se quoque lædi non potest, sed læditur interdum per accidens, ob læsam imaginationem. Etenim, cum imaginatrix sit facultatis, phantasmata sive imaginationes parere, si illa phantasmata sese recte non habeant ratio interdum lædi potest. Hæc verò animi pathemata semper in Melancholicis necessario non debent uno eodemque modo operari, uti *Arcetius lib. 1. de caus. & sign. morb. c. 5.* loquitur. Sed sicuti in omnibus non effectus producunt æquales, sed in aliis magis, in aliis minus animum pervertunt: sic habent suas per vices exacerbationes & remissiones, uti in febribus continuis alioquin accidere solet: aliquos tamen certis duntaxat temporibus, vel aliqua anni tempestate vel Lunæ mutatione, & præsertim mulieres dum uterum

gestant vel pepererunt, vel per menses purgantur sic vexari experientia docet quotidiana.

XVI.

Unde non magis mirandum est, quod mens in reliquis sit sana, quanquam in una aliqua re adeò deliret, quia istiusmodi pertinacium delusionum origo, quibus gens humana obnoxia est sola imaginationis enormis vis est atque vigor. Quæ quidem facultas, quamvis aliquatenus in nostra potestate sit, (uti & respiratio, quam retardare & accelerare post lubitum possumus) injussu tamen nostro & sine prævia deliberatione ac proposito operatur.

XVII.

Quod Melancholici verò & præcipue somniantes, illud quod iis representatur, necessario accipiant pro vero; exinde proficisci nobis videtur; quia nihil fortius adest, quod enervat perceptionem, & ipsi liberati sunt ab omni motu externo, unde minus excitantur: potest itaque ipsorum anima eo tempore in uno objecto perpendendo continuè occupari atque adeo esse attenda, ut ad aliud inter dormiendum nihil attendat. Censemus itaque cum Sylvio, ejusmodi pertinacia insomnia commode quoque ortum suum ducere posse ab anima ipsa, quando non satis est attenda objectorum eorum, quæ ipsius examini offeruntur; sed obscure omnia arripiens singula inde non satis distinctè perpendit; unde mirum non est, si & judicium de iisdem objectis feratur confusum & obscurum, si animi affectus inde orientur inordinati, & quidem in somno præsertim, quo tempore solent omnes illæ functiones obiri imperfectius quam in vigilia. *Sylv. lib. 2. Prax. cap. 31.*

§. XVIII.

Quoniam itaque res satis est perspicua, animam nostram naturaliter & quidem variis modis in Ecstasi atque Phantasmata posse adduci, non statim iis adhibemus fidem, qui se vulgò vanâ quadam persuasione à Deo immediate inspiratos existimant, & de divinis rebus multa verba sæpè confusè satis faciunt: Hoc enim contingit, prout Melancholia vel delirium in ipsis magis vel minus prædominatur. Hujus enim temperamenti proprium est se rebus divinis immiscere, instar simiorum hominum actiones & mores imitantium. Et certe, quando in ore hominum spiritus mentio tam frequens est si accuratius hanc rem perpendamus, observare licet nihil aliud esse quam cerebri motus & impetus vehementior, spirituumque animalium

malium exagitatio fortior, in flatuositate consistens, quæ reperitur in temperamento Melancholico & quæ ex humoribus hypochondriacis motu calefactis, originem suam trahit.

§. XIX.

Qui humores in caput ascendentes, & cogitationum nostrarum diversorium prementes, mentem imaginationibus variis implent, & inventionem ita accunt, & amplificant, ut Melancholicum in Enthusiasten & Pseudo-Phrophetam pervertant, & ad admirationem usque facundum reddant & eloquentem. Nam nullum temperamentum tam calidum est (quemadmodum annotavit Aristoteles) quam Melancholia, postquam fervefacta sit, quippe quæ ad effervescentis aquæ imaginem accedit, adeo ut ignis flammam excedat. *Vid. Aristot. Probl. Sect. 30.* ubi inter alia asserit, Melancholiam, dum frigida est, tristitiam parere animique dejectionem, sed semel fervefactam Ecstases raptusve animi. Melancholiam namque (sicut vinum) passiones adaugere, & maximè si sub certa quadam hæresi mentis perennes persistant, indicat eventus & variis exemplis confirmatur.

§. XX.

Utrum verò in hominum potestate sit, se ipsum in ejusmodi morbos & præcipuè in Ecstasin Enthusiasticam, pro lubitu conjicere, quæstio non inutilis nobis videtur. Ubi primo expediendum est, quid per Ecstasin hic intelligamus. Apud Hippocratem Ecstasis de vehementi mentis aberratione usurpatur. Nos vero illos nuncupamus Ecstaticos, qui quasi mente à corpore abstracti diu jacent, & postquam expergefacti sunt, mira se vidisse & audivisse narrant. Sunt autem tres *ἐνσάδωος* species: alii divinum quid, alii Diabolicum, alii naturale quid patiuntur; sed non tam de iis *ἐνσάδωος* speciebus, quam de hac naturali, nostrum est desquirere, an id vi naturæ fieri possit.

§. XXI.

Probabilem hanc quæstionem reddunt ea, quæ paragrapho 19. tradidimus, nec non id quod *Hyer. Cardanus tract. de rerum varietate de se ipso est de Patre Facio* testatur, se, quoties voluerit in Ecstasin conjicere potuisse, adeo ut nullum dolorem in eo statu senserit. *August. lib. 14. de civit. Dei cap. 24.* simile quid narrat, de Presbytero quadam, cui quam primum placebat, ita se auferebat à sensibus,

ut jaceret mortuo simillimus. Sententiam hanc multi fovent naturaliter hominibus Ecstasin hanc contingere posse, in qua tamen non omninò cesset Phantasie operatio, sed postquam sibi ideam quandam falsam finxerunt, iis quoque accidere posse, ut Deum & angelorum choras se videre existiment, atque ad hanc Melancholicos ut aliàs cogitabundos & meditabundos aptiores esse, docet *Fracastorius lib. 2. de intellectu. ut & Caspar Bravo in resolut. medic. disput. 3. p. m. 42.* Nos quoque hoc commode evenire posse, arbitramur, quia anima ad res alias interdum adeo intenta est, ut speciem visibilem etiam oculo presentem, & voces aurem circumsonantes oculo & aure sana non percipiat, id etiam consequi posse, ut intellectus ita se ad rerum sublimiorum considerationem applicare possit, ut sensuum functiones deserat. Huc etiam pertinent Hydrophobia laborantes. Eleganter hac de re scripserunt *Henric. Morus, dissert. de Enthusiasmo. Olaus Magn. histor. de Gentib. septentr. cap. 18. Caspar Caldera in Feralib. ad Tumulum & quidem in Antithesi station. 3. Jamblichus lib. 1. secentor. cap. 3.*

§. XXI I.

Nec in dubium hanc rem vocarunt, Plato, Tullius & recepit Duretus teste eodem Caldera loco antea citato. Hoc enim fieri, ait, à spiritibus antecedentibus in purissima & diaphana cerebri substantia ab omni humana perturbatione abstracta, & dum effectus adhuc in causa continetur. Unde propè mortem & in somno, ut minus distracta anima fortius operatur & diviniora cognoscit: & licet *Jamblichus* omne vaticinium & divinationem super omnem naturæ ordinem esse fateatur, *Comment. ad lib. Coac. text. 4.* nihilominus tamen in somno, ab dormientibus, nec plene vigilantibus futura præcognosci animadvertit; hoc verò, inquit, accidere aut à cognitionibus quæ ab animo proficiscuntur, vel à nostris consiliis aut rationibus promoventur. Hoc etiam testimonio suo confirmat. *Plinius lib. 7. histor. cap. 56* quod anima nostra moveatur per ideas antea reservatas & à corporis affectionibus impressas. Qui plura de hac doctrina cupit, legat supra citatos autores, nostram enim non est, totam de anima & Enthusiasmo doctrinam pertractare, sed solummodò ea quæ ad scopum nostrum pertinent.

§. XXI I I.

Tradita sic de hujus morbi parte affecta, opinione nostra, hoc etiam loco non silentio prætereunda nobis videtur antiquorum dogma-

dogmaticorum hac dere sententia, quam annotavit *Galen. lib. de U. P. & lib. 2 de loc. affect. cap. 1.* eò tendens, ut excrementum Melancholicum in hepate elaboratum, ab eo per ramum splenicum ad lienem advehatur tanquam viscus destinatum à natura purgandis limosis atque Melancholicis succis in hepate genitis, quibus est nutriri, & in ventriculi fundum per vas breve eructare ad famem excitandam super addunt. Sunt & alii, qui huic subscriperunt opinioni. videatur *Fuchsius part. 1. instit. p. m. 202. Casp. Bravo part. 3. Resolut. medic. disput. 1v.* & alii plures insuper adjungentes, quanquam jecori insita sit vis generandi humores, Melancholicos, pro nutritione præcipuarum partium corporis; non tamen similem vim Lieni denegandam esse, qua Melancholiam generet & saltem aptam pro sui ipsius nutritione & partium quæ illi connexionem in naturali regione adhærent, quia Lien modum substantiæ habet & constitutionem jecoris similem, variisque præditus est vasis, in quibus contenta pars chyli crassior possit mutari in Melancholiam, tum etiam quia *Fernelius lib. 2. Physiol. cap. 7. Schenk, lib. 3. observ. 19. Vesal. lib. v. cap. 9.* observarunt, lienem sæpius defectu hepatis, illius vices per vitam supplere: concludunt itaque, lienem partem affectam esse primariam. Nos omnia secundum ordinem considerabimus.

§. X X I V.

Quod itaque primam spectat veterum opinionem, quòd excrementum Melancholicum ab hepate rejectum, à Liene rursus per ramum splenicum attrahatur, hoc, venas & meatus, quibus lien donatus est, meatum illorum exortum & progressum accuratius perpendenti, non ita probabile esse videtur. Nam, quod exortum eorum attinet; demonstrat nobis anatomia, meatus in lienem exporrectos non ab hepate aut ex vena cava oriri, & nullum ramum ex vena splenica in epatis substantiam, sicut folliculi fellei canales, pertingere, sed à vena portæ egredi, & quidem antequam hepar attingit. Cum igitur ramus splenicus longe infra hepar situs sit, & transversim ad lienem mittatur, facile corrumpit illa opinio, quæ aliquid per illum ductum à liene ab hepate recipi creditur. Progressus deinde ac insertio horum meatum in substantiam lienis, summo cum artificio constituta, varietque per totum viscus distributa, persuadet etiam, hæc vasa in longe nobiliorem & præstantiorem usum, quam excrementi solum receptionem, condita esse. Etenim si

excrementi saltem gratia creatus esset lien, necessario quoque capacitatem idoneam ad excipiendum humorem gaudere deberet. Nulla autem in liene apparet cavitas satis ampla excipiens, quemadmodum in vesicula fellis, & in renum sinibus membranosis vel in vesica. (2) Nullum quoque foculentum illius & limosi humoris in liene observari potest vestigium, sicut in folliculo fellis manifeste bilis flava apparet. Et cum paucissimum sit excrementum Melancholicum & bilioso longe paucius, ut docet *Galen. lib. 5. de U. P. cap. 6.* quorsum opus esset tam amplum, & fellis vesicula longe majus receptaculum? Tandem ratio etiam firmissima est quam tradit Thom. Bartholinus Medicus insignis, lienem excrementi receptaculum non esse, quia alterum sanguificationis organon existit. *vid. Magnum Malphigium in tract. de usu lien. nec non Barthol. anat. reform. lib. 1. p. 108. Gerh. Blasii anatom. lib. 2. cap. 9.*

§. XXV.

Quod alteram attinet sententiam, Melancholiam in liene pari modo, ut in hepate, generari, primo statim intuitu videre licet, opinionem hanc veritati non consimilem esse. Nam in quacunque parte humor generetur, materia ex qua, nec non cavitas in qua ut suppeditentur, opus est. Lien vero ejusmodi materia chyloscilicet crasso caret, unde merito judicamus, in illo humorem nullum generari. Major sua radiat luce. Minorem exinde probabilem reddimus, quoniam nullae dantur viae manifestae, per quas chyli portio crassa ad lienem vehitur. Et ut nonnulli sint, qui causam chyli partim per arterias mesaraicas ad lienem deducere volunt, ut ibi in sanguinem coquatur, ex ligaturis tamen oppidè manifestum est, arterias mesaraicas sanguini ad Mesenterium devchendo destinatas esse; sic etiam à natura longe alienum est, sanguinem & chylum eadem via vehi & revehi, ne confundantur. Præterea nemo Anatomicorum ibi in sectionibus vivis unquam chylum observare potuit; crassa enim & lutosa chyli portio, qua nulla pars ad sui nutritionem indiget optimè per intestina expurgatur.

§. XXVI.

Quæ de Melancholici succi limosi vel excrementi, quod in liene transmutari non poterat, eructatione è liene ad ventriculum per vas breve, referunt, ea veritati quoque non respondent. Nam quia lien nullum ex hepate recipit excrementum, non videmus, quomodo

quomodo tale in ventriculum effundere valet. Porro si ejusmodi fœulentum & Melancholicum excrementum è liene ad ventriculum mitteretur; fieri nequireret, quin substantiæ, quæ in ventriculo generatur chylo sc. admisceretur, eamque inquinaret atque corrumperet. Sed quod ad ventriculum per vas breve vehitur, succum quendam acidum esse, nemo Recentiorum inficiatur. Quade re insignis ille Anatomicus *Marcell. Malpighius cap. de Lienis usu eleganter scripsit.* Huic assentiuntur *Sennert. lib. I. instit. cap. 9. & Andreas Vesalius hac habet. lib. v. cap. 9.* Ego sane, inquit, de hoc lienis excrementi in ventriculum eructatione, & ejus usu nihil asserere audeo: neque etiam sectio hæc, quæ tamen circa ullam controversiam anatomes Professores audacissime asserunt. *luculenter demonstrat, &c.*

§. XXVI.

Perspecta sic parte affecta & iis, quæ circa eam nobis consideranda fuerunt, jam causis illis, quæ hujus morbi parentes non raro existunt, enucleandis operam navantes progredimur, scrutando primò causam ratione delirii; talem esse, existimamus, spirituum animalium cerebri incolarum diathesin præter naturalem ac motum inordinatum. Quæ diathesis hunc in modum vulgò describi solet, nempe quod illi, cum alias lucidi, transparentes & subtiles creduntur (quandoquidem subtilissima eos constituit sanguinis pars) in Melancholia obscuri, opaci atque tenebricosi reddantur, adeoque rerum vel objectorum Ideas velut larva aut umbra abductas repræsentent. *vid. Joh. Heurn. Comment. in aph. Hipp. 23. sect. VI. Willis. pathol. c. 10. 11.* Causa vero illius diathesis præternaturalis spiritus ipsi existant, siquidem arbitramur, eos potissimum hoc in casu propriè indolis vitio acetosam & acrem hanc indolem concipere, & prædicta in definitione symptomata ægrotis accersere, & non ob cerebri poros & meatus obstructos, (ut vulgo creditur) quia neque apoplexia nec Paralysis & vertigo aut convulsio huic affectioni adjunguntur, quæ cerebri obstructions arguunt.

§. XXVII.

Id verò quod irregularem motum spirit. animalium producit, communiter ipse sanguis est atrabilarius seu ejus varia constitutio: (per sanguinem autem atrabilarium talem intelligimus, quatenus è particulis salinis, una cum sulphureis constat) inde spiritus animales indole acetosa præditos progignit. Sicut enim mutatur sanguis

sanguis ita etiam spiritus. Ejusmodi sanguinis dyscrasiam quoque augeri faciunt spiritus functionis vitalis officia perperam obeuntes. Quando itaque à sanguine crasin modo hanc, modo illam, aliamque nacto aut subtiles aut clari, vel crassi & quasi fuliginosi exstillantur, fit, ut functionum animalium organa quoque variè irradiant & trajiciant, earumque actus proinde diversimode pervertant. Præcipue autem sanguis Melancholiæ parens existit, cum vel nimia sua effervescencia tumidus, vel materia venenata prægnans, vel quatenus particulas indomitas vel malignas & regimini animali infestas continens, sese cerebri poris & meatibus insinuat.

§. XXIIX.

Methodus verò insinuationis hæc est; particulæ sanguinis heterogeneæ, postquam in eo effervescenciam excitarunt, sanguis interdum ebullitionis suæ impetu delirium concitat: dum exiles arteriarum propagines, quæ per cerebri ambitum exteriorem ubique diffusæ sunt, turgescens pertranseat, easque valdè inflet & extendat. Deinde quoque malum hoc producit, cerebri substantiam premendo, spiritusque varie impellendo, quasi eos in turbas valde confusas cogit. Simile quid efficit, dum non tantum particulis febrilibus turgescens aut spirituosis vinosis & indomitis, sed interdum etiam malignis & venenosis prægnans, spirituum animalium copias plus dissipet, quam eos in tumultus adigat; unde ideæ corruptæ, cogitationes non cohærentes oriuntur, uti hoc in febribus malignis, peste & variolis evidentius observare licet.

§. XXX.

Perspectis itaque causis pro cataracticis, quas duplices esse ex paragraphis antecedentibus animadvertere licet, tertiam adhuc superaddimus, quæ cruditas est ventriculi acida, seu humoris mucosi & acidi inventriculo & primis viis collectio ab alimentis nimis acerbis, falsibus & facile acerbis assumptis ortum trahens, quæ à Galenicis sub nomine intemperici frigida ventriculi traditur. Ex qua mediante vitiosa fermentatione chylus progignitur falsus & aciditate infarcitus, qui sanguini deinde communicatus ipsum quoque falsum & acidum reddit, unde sæpe numero Melancholia natales suas deducit, sicuti hoc in paragraphis antecedentibus pluribus tractavimus. Hoc quoque manifestum est, quia hoc vitio correpti Galeno *lib. v. de loc. affect. cap. v.* testante, post cruditatem acidam Melancholicis symptomatibus magis semper molestantur.

§. XXXI.

§. XXXI.

Ad causas remotio res referimus omnia, quæ spiritus animales ab extra perturbare & in confusionem agere valeant. Ejusmodi generis sunt tristitia vehemens, amor velanus, terrores panici, invidia, cura & studia immodica. Nec minus crebro accidit, Melancholiæ, sanguinis labem temporis tractu quodam spiritibus demum impertiri; propter hanc rationem nonnulli hæreditario jure isti morbo obnoxii fiunt. Ceterum victus inordinatus, evacuationes solennes subito suppressæ sanguinem facile inquinant ac atrabilarium reddunt, cujus dein prava diathesis spiritibus communicatur. Humores quoque viscosi & pituitosi in corpore stagnantes, Melancholiam & quidem eam, quæ vulgo hypochondriaca audit, frequenter producunt. *Vid. Sylv. lib. 1. Prax. cap. 30. §. 70.* Alios quoque Melancholiâ affectos esse, ex sola feminis putridi retentione, observavit *Caspar Caldera, vid. Tribunal. Medic. Sect. 2. p. m. 289.* Sic quoque Melancholiam interdum è loco diverso, Diaphragmate nempe oriri annotavit *Hipp. lib. 2. de morb. text. 159.* Hæc sunt prudentis senis verba. In visceribus velut spina esse videtur, & pungere: & anxietas illum corripit & lucem ac homines fugit, & tenebras amat & timor invadit: & septum transversum foris tumet, & ad contractum dolet, & expavescit, & insomnia horrenda vidit, & quandoque mortuos, & morbus hic fere plurimos vere corripit.

§. XXXII.

Quoniam itaque omnia illa causæ morbificæ fieri possunt, quæ corporis naturalem constitutionem lædere atque immutare valent, inter quæ sex res nonnaturales infimum non merentur locum; eos optimo quoque jure silentio penitus præterire non possumus; dum sæpe numero Melancholiæ quoque causæ existunt efficientes. Et primo ab aëre fit maxima alteratio, utpote in quo continue vitam degimus, & sine quo nisi brevissimo tempore vivere possumus, uti experientia quotidiana hoc testatum facit. Dupliciter verò Aër nos afficit, dum eum inspirando attrahimus, & dum corpus nostrum ab extra ambiens, undique attingit, & ob substantiæ tenuitatem in profunditatem ejus penetrat per poros; arteriarum quoque dilatatione attrahitur; siquidem certa quædam Aëris particulæ sanguini per pulmones circulanti communicantur, & cum eo ad ventriculum cordis sinistrum deferuntur. Hoc facile largietur quivis anatomix peritus, canales tenuissimos pertingere ex aspera arteriâ

teriâ in arteriâ & venâ pulmonalis ramos, per quos Aër ad sanguinem usque ei penetrat, modò forsân non plane dissimili ei; quò per ureteres urina in vesicam penetrat. Hoc enim ritu interne & externe intemperiem, qua gaudet, corpori nostro communicat. Sicut enim Aër purus, in motu & mixtione rite dispositus vi sua elastica sanguinis circulationem per pulmones promovet, & nimiam sanguinis & humorum rarefactionem temperat, sic etiam aër impurus, & à vaporibus ex aquis & exhalationibus terræ contaminatus redditus, impuritate sua sanguinis progressivum motum per pulmones sufflammat, & humores incrassat, iisque contagium suum communicat, & putrescere lymphamque restagnare facit, & acidum Melancholicum auget & foras educit, præcipue vernali & autumnali tempore, uti omnium Medicorum princeps Hippocrates ipse *Aph. 20. Sect. 3.* testimonio suo confirmat, aëris vernalis Diathesin ad Melancholiam proclivibus hominibus valde esse noxiam: cum inquit: vere insanix, Melancholix & Epilepsix existunt: id est vere novo & maximè cum fabæ florent, uti annotavit Clariss. Heurnius quia non raro tunc temporis Aër pravam Diathesin ex vaporibus & halitibus terræ & aquarum justò copiosius induit & secundum constitutionem, qua ille affectus est, corpora quoque nostra afficit.

§. XXXIII.

Cibum & potum quod spectat, quanquam creatus sit à summo numine ad corporis nostri conservationem & nutritionem, nequaquam tamen negandum est, eundem & quantitate peccantem, (etiam si in eo assumendo error committatur) morbos ferè plurimos producere posse: si præsertim corpora inveniat, quæ jam dispositionem quandam ad morbum induerunt. Unde haud minus veritati consentaneum est, errorem invictu causam morbi subinde existere principalem, ob quam plurimi ante senectutem justam morte rapiuntur. Qualis vero cibus & potus hunc effectum præstat, in §. *hujus dissert. 8. & 9.* jam indicavimus. Qui hac de re uberiorem desiderat catalogum. *Vid. Sennert. lib. 2. instit. cap. 2. part. 2. nec non Platerum & alios illic citatos autores.*

§. XXXIV.

Somnus quoque & vigiliæ nimix morbi hujus sunt hostes infensissimi. Nam sicuti alias somnus & vigiliæ moderatæ corpus nostrum sanum conservant, ita enim nimius & immoderatus somnus meta-

stalis

stasin materiae morbificae ad caput significat & sanitatem destruit. *Vid. Hipp. Aphor. 3. Sect. 2.* Somnus & vigilia, utraque si immoderata sint, malum. Etenim quia constat, somnum nihil aliud esse, quam vaporem benignum sanguinis seu spiritum humidiorum articularum, qui per arterias carotidas fertur ad cerebrum, facile animadvertere licet, qua ratione Melancholia correptis inimicus est, ob delirium nimirum, quod auget; vel quia spiritus animales obscurat & quasi torpidos reddit, praeterea etiam humores & pituitam cumulat & ad coagulationem disponit. Possunt hac de re videri *Sennert. lib. 2. instit. part. 2. cap. 2. Sylv. lib. 2. Prax. cap. 13. Waldschmid in instit. lib. 2. cap. 7. Heurn. Comment. in Aphor. Hipp. 1. Sect. 3.*

§. XXXV.

Pari ferè modo & quidem dupliciter hujus morbi causae fieri possunt nimiae vigiliae per se & per accidens, per se dum humores Melancholicos magis magisque elevant & propter abolitam quietem ad vitiosam induendam effervescentiam praeparant: per accidens verò quatenus spiritus ex somni defectu aut perperam moveri aut plane dissolvi faciunt; & ita corporis vires labefactant, & delirium majus inducunt, dum cerebrum (quod in vigiliis maxime laborat, quia sensibus ac motui nec non spiritibus instrumenta suppeditat) exhauriunt & hoc modo mentis alienationem excitant. *Vid. Sylv. lib. 2. Prax. Med. cap. 13. & Waldschmid. in instit. lib. 2. cap. 7. dicens. In nimis vigiliis spiritus imminuuntur & in mixtione turbantur, & in qualitatibus ratione volatilisfactionis depravantur (unde virium labefactatio atque delirium) praesertim si spiritus studiis severioribus impendantur, unde sanguis particulis suis activis exuiitur, & quia salia propter particulas terrestres volatilisari nequeant, sanguis crassior, acidus ac foeculentus redditur. Eruditissimus Willsius in act. de anim. brutor. part. 2. cap. 4. latissime demonstrat, quot variis modis vigiliae morbos varios praecipue autem delirium non solum pro ducere, sed jam productum augere valeant. Sic Hipp. Aphor. 3. Sect. 2. & Heurn. in Commentario ajunt. Vigilia immoderata Cerebrum exhauriunt spiritibus, parentes sunt cruditarum omnium. Et inde significatio adfertur squalidioris cerebri & iniquae metastaseos in cerebrum.*

§. XXXVI.

Motus & quietis eadem ferè est ratio: Multa praepremis mala oriuntur eae nimio motu, si humoribus vitiosis corpus sit refertum. Humores enim pravi & qui antea sopiti quasi quiescebant, motu nimis

nimis agitati per univcrsum corpus feruntur, & præcipuè ad cerebrum delati, quod pars est imbecillior eosque repellere nequit, ejus substantiam nimis premunt; ibique restagnantes acescere fibrillasque nerveas corrodere incipiunt, propter inductam acrimoniam, unde delirium. Præterea quoque motus, si modum excedat, particulas Massæ sanguinæ volatiles (è quibus spiritus animales constant) dissipat, unde reliquus incraffatur. Quies vero nimia sanguinis volatilisationem impedit, pituitam auget; partes quoque sanguinis ab eo non exsolvuntur, & ita spiritus ad inserviendum menti minus apti fiunt. Animi Pathemata quomodo morborum occasiones & causæ fiunt, annotaverunt ex veterum ordine *Galen. lib. de sanitat. tuend. cap. 8. Hippocr. lib. 6. Epidem. sect. 5. text. 9.* Ex recentioribus omnium elegantissime descripsit *Waldschm. lib. 2. instit. cap. 10. & de excrementis & retentis cap. 9.*

§. XXXVII.

De Melancholia ejusque parte affecta & causis jam egimus; quatenus præsentis instituto nostro convenire censuimus. Animus nunc nobis est brevibus morbi nostri differentias ostendere, quæ ex prædictis facile colligi possunt. (1.) Enim respectu morbi subjecti, (2.) ægrotantis temperamenti. (3.) ratione causæ proximæ magis vel minus alte defixæ, (4.) imaginationis læsæ. Primum quod spectat, Melancholia à Neotericis in animale & humoralem distinguitur, quatenus mox animam mox corpus vel potius sanguinem occupat; animam: dum varias ac falsas suas impressiones cum variis animæ potentiis v. gr. ratiocinatione, voluntate & intellectu communiat: sanguinem: dum inquinamentis suis multiplicibus totam sanguinis massam & humores cum eò corrumpit. Secundò Melancholia ex ægrorum judicatur temperamento, prout scilicet in ipsorum sanguine atrabilario particule sulphuræ aut salinæ aut pituitosæ acidæ aut terrestres, spirituosas tamen depressas magis aut minus prædominantur aut exaltantur; symptomata quoque delirium vel tristitia, furor vel ingenii stupiditas magis aut minus adjunguntur. Tertio. Continua vel intermittens dicitur Melancholia, prout ejus causa proxima in spirituum hypostasi fortior aut levior defixa est, adeo ut hoc morbo correpti, interdum per plures menses & annos non satis recte valeant: aut sanguineam Massam magis aut minus inquinat. Tandem (4.) quod Melancholicorum Typi tam varii existant, oritur ex imaginatione læsa: nam si imagi-

imaginatio ita perturbatur, ut species & notiones à sensu vel phantasia oblatas aut perperam concipiat, aut male componat vel dividat, statim nocemata tantum deformia & valde confusa contemplatur & effingit, & judicia & ratiocinationes à se invicem abstractas producit, quia ratiocinatio & imaginatio non rarò simul læduntur. Quorum agrotantium tamen præcipua differentia in hoc consistit, quod nonnulli in omnibus alii verò in una tantum re delirent.

§. XXXVIII.

Signa diagnostica ex definitione possunt repeti. Sunt verò delirium, tristitia, metus, sermones absurdine incoherentes; difficilis respiratio, obscura facies, odium & hominum aversio juxta hanc Hippocratis sententiam. *Si timor & tristitia longo tempore perseverent, ex eo Melancholia significatur. Sect. VI. aph. 23.* Qui ex totius corporis consensu Melancholia laborant, iis corporis habitus est gracilis, niger atque hirsutus. Qui ex hypochondriis & primis viis vitium contraxerunt, eos sanè præter metum & tristitiam, cruditates, (quas plurimi flatu consequuntur) acidi ructus, æstus & gravitas hypochondriorum arguunt. Hypochondria etiam sursum nonnunquam convelluntur & inflammatione conflantur, idque potissimum circa morbi exordium. Somnus quoque exiguus fit, somnia turbulenta & enormia, vertigines capitis & in auribus flatuum sonitus.

§. XXXIX.

Prognosis quod attinet: Melancholia affectus est curatu difficilis & chronicus, quia tota Massa sanguinea debet corrigi; ut autem hoc fieri possit, non minimum requiritur temporis spatium, ideo per plures septimanas immo menses medicamentorum usus est continuandus: & licet quoad salutem aut mortem ut plurimum tuta habeatur, eventus tamen ratione maximè incerta est: siquidem nonnulli brevi ad pristinam rediguntur sanitatem, alii non nisi longo temporis intervallo convalescunt, alii nunquam curantur. Si à causa evidenti quadam v. gr. vehementi passione excitata sit, tutior est illa, quæ sensim invadit: & si causa illa manifesta statim amoveatur, sæpe sponte cessat & facili negotio sanatur. Melancholiæ verò, in qua spiritus animales jam à debita diathesi declinarunt, & tota Massa sanguinea inquinata est, *beginnings* difficulter admodum & non nisi longo tempore succedit.

cedit. Melancholia diutius protracta non rarò Maniam parere solet. Hæc enim isti in tantum affinis est, ut hi affectus sæpe vices commutent, & alteruter in alterum transeat: namque tam in Mania quam in Melancholia peccat sanguinis intemperies crassa viscida acida atque fœculenta; nisi quod in Melancholia partes sanguinis crassæ segnius moveantur, verùm constanter & continua serie: in Mania verò velocissime agitantur (præcipuè si ægroti ejusmodi utantur alimentis quæ sanguinis particulis jam in motum actis stimulum adhuc adjiciunt) & spiritus animales simul in talem vehementem motum cientur, ut cerebri partes variè pulsare novosque poros procudere possint. Unde etiam Maniaci Melancholicis robustiores evadunt. Etenim spiritus illi crassi semel in motum acti magnam vim in partibus habent. Interdum morbus hic contumax factus facile in Morosin, quandoque item in affectus convulsivos transit, aut Paralytin aut Apoplexiam immò aliquando mortem violentam accersit. *vid. Willis. tract. de anim. brut. part. 2. cap. xi. Hippocrates sect. vi. aphor. 56. inquit, Melancholicorum morborum adhuc periculosi decubitus, vel corporis syderationem vel convulsionem, vel maniam vel cæcitatem denunciant.* Postquam nimirum humores Melancholici accidi Salino sulphurei uredine & putredine maligna prægnantes per totam cerebri substantiam sunt effusi; & in nervos repti. Hæmorrhoides supervenientes Melancholiæ optimum judicantur remedium ob sanguinis viscosi & crassi evacuationem, hinc reliqua portio magis exaltari atque volatilisari possit. *vid. Hipp. aph. 21. sect. 6. nec non Waldschmid. Prax. cas. xv.* Spes quoque nulla nobis de curatione relicta est, quando hoc malo correpti nimis sunt pertinaces, & omnia medicamina & tractationis methodum reprehendunt atque respuunt.

S. XL.

Cognitis nunc causis tam proxima quam remotis & morbi hujus symptomatibus, nos tandem ad scopum primarium accingimus, & Melancholiæ curationis rationem habemus. Qui affectus sicut maximas in curatione parit difficultates, multumque temporis requirit, ita quoque non minus intricatus esse solet. Curatio enim secundum causarum tam evidentium quàm proximaram & symptomatum indies de novo evenientium varietatem, vario quoque modo institui atque mutari debet. Medicum autem oportet præcipuè non tantum remedia sed & medendi methodum subinde mutare.

tare. Notandum verò præprimis est, quod causa manifesta, si notabilis quædam præcesserit, citissime removeatur, vel remotio saltem ejus simuletur.

§. XL I.

Instituatur autem curatio secundum has indicationes: Spirituum ante omnia animalium diathesis præternaturalis corrigenda & naturalis restauranda est. Animi quoque motus vehementes concitati aut sedeantur aut per alios oppositos subjungentur. (2) Sanguis crassus ac fœculentus attenuetur & volatilifetur. (3) Acidum vitiosum in sanguine latens mitigetur, ut spiritus animales iterum generentur subtiliores & ad debitas operationes apti. (4) Humores Melancholici atrabilarii expurgentur. (5) vires & totum corpus roboretur.

§. XL II.

Indicatio prima quæ spirituum animalium indolem respicit, motus & artificiosis inventis haud minus quam medicina perficiatur. Pro spirituum autem medela procuretur, ut anima à pathemate molesto, Tristitia, Metu, Odio, Amore insano & similibus liberetur & ad alacritatem & lætitiã disponatur, idque rationibus undecunquæ petitis, atque mentem afflictam excitantibus & recreantibus. Quam ob rem v. gr. vesano amori substituantur odium & indignatio: Tristitiæ possunt opponi voluptatis blanditiæ, confabulationes hilares aut jocosæ, cantus, musica aliaque exercitia jucunda: aut etiam terror panicus adhibeatur, ut ita qui tristes ac cogitabundi semper apparent à concepta & menti firmiter impressa idea citissime destituantur: pari modo etiam ad ceteros possiones compescendas procedi potest. Medicamina quibus spiritus animales fixiores & dejecti, torpidi & ad motum inepiores excitari, & à vi narcotica ipsis admistâ liberari debent, sunt Salia volatilia, & omnia medicamenta mordacitate aromaticâ prædita: ut sunt Sal volatile C. C. vel Ammoniac. cum tantillo vini generosi solutum, liquor C. C. succinatus, Spirit. Salis Ammoniac. aromatizatus, Sal. volatile oleosum Sylvii &c. E regno vegetabili Salia volatil. plantarum Erysimi, Cochleariæ, Taraxaci &c. Conducibilia etiam sunt aromata Piper, Caryophylli; Allium, Raphanus rusticanus, Sinapi, Castoreata quoque & similia sæpius minori quantitate usurpata. Sic v. gr. &c. Aqu. Cochleariæ, Erysimian. ꝑ. Tricturæ Castorei ꝑ. Olei Caryophyllor. gt. ij. vel iij. sirupus Cochleariæ

Cochleariæ ꝯß. Misceatur. S. Mixtur da von ofters ein löffel voll. Ope enim horum medicamentorum Spiritus animales non tantum fluidiores iterum redduntur & à suo torpore liberantur, sed & ipsa quoque vis narcotica corrigitur, ut spiritus nunc iterum erecti ac volatilifati liberiusque expansi debito etiam ritu rursus moveri, ipsumque cerebrum irradiare queant. Si autem spirituum animalium motus nimius adsit, mitigandus & sistendus ille est, per anodyna & opiata prudenter & in parva quantitate adhibita. Ab autoribus hoc in affectu valde commendatur Laudanum opiatum & pilulæ ex eo paratæ, quia vehementem mentis commotionem permanentem sistunt & spiritus sopiunt, simulque somnum inducunt. Pilulæ hunc in modum præparantur. R. Mass. Pilul. de Cynogloss. ðj. Laudan. opiat. gr. iij. M. Fiant Pilulæ No. x. Accipiat æger alternis horis harum pilularum unam, donec aliquis somnus ei obrepit, qui tamen diligenter observandus est. Cautè tamen ejusmodi medicamenti utimur, & maxime si dolor anodynus antea jam usurpatis non cedat, sicque præsens periculum immineat. Ab extra linimenta & unguenta possunt applicari, quia non rarò reliqua Melancholicorum symptomata, à vehementibus etiam capitis doloribus solent concomitari. Formula talis linimenti sequens esse potest. R. olei Chamom. Unguent. Dialtheæ an. ꝯj. Olei Major. Absynth. Lumbricor. an. gt. iij. Camphoræ gt. ij. Misce, fiat linimentum pro fronte & temporibus.

§. XLIII.

In secunda indicatione sanguinis attenuatio & volatilifatio requiritur quæ optime fit per venæ sectionem. Præprimis ubi totum corpus humoribus Melancholicis abundat, optimo jure medendi initium phlebotomiâ facimus, nisi extrema virium prostratio illam impediatur. Et quanquam veteres Galenus ejusque Sectatores semper dubii fuerint; an Phlebotomia tutè in hoc morbo instituenda sit vel non? Attamen recentiores temporis tractu & experientia meliora edocti longe aliter sentiunt. *vid. Clariss. Willis. tr. de anim. part. 2. cap. 11. qui inquit. Sanguis missio in omni fere Melancholia locum habet, & nonnunquam sæpius reiteranda est, namque sanguine adusto & effæto per vices subtrato in locum ejus novus spirituosior repululat. Huic assentit Waldschmid. lib. v. instit. cap. 6. & in praxi casu xv. Calculum quoque his adjicit. Eruditiss. Sylvius nec non Platerus & Sennertus. Hæc sunt illius verba: vena sectionem præcipuum ad curationem*

rationem Melancholia & mania remedium esse censet Platerus; scribitque se longa observatione didicisse innumeros hac ratione sanatos fuisse à Chirurgis quibusdam, & aliis, qui hisce morbis sanandis operam dederunt, qui vigesies & sexagesies quoque venas tundendo insanos penitus & Melancholicos, ita restituerunt, ut postea sani adhuc longam coluerint vitam. Quænam itaque vena tundatur nobis perinde erit, siquidem venarum delectum non magni æstimamus, utpote quæ omnes ab uno eodemque trunco ortum suum habent, modo talis eligatur quæ neque nervo neque tendine gaudet subjacente; harum enim sectio non raro magno cum periculo instituitur; Cephalica inde vena in brachio omnium tutissime tunditur, partim quoniam, medianæ ut & epaticæ nervus & tendo subjacent, partim etiam quia in capitis affectibus non nihil magis juvat ejus sectio, quia in hanc inseritur ramulus à jugulari externa accedens. De quantitate, loco, nec non modis remedii hujus celebrandi variæ feruntur autorum sententiæ. Attamen postquam Medicus sanguinis motum & affectionem omnesque alias circumstantias ritè pensitavit, sufficiat primo quantitatem ejus modicam unicas viii. vel x. è brachio, & si opus fuerit potestea minorem detrudere. Nonnulli Medicorum venæ salvatellæ apertionem suadent, quia adèd insigne levamen conferat. Hoc certum est, si Melancholicis firmiter persuasum sit, venæ sectionem præ aliis curaturam esse, quòd illi etiam ex phlebotomia insignem usum ac fructum hauriant.

§. XLIV.

Tertio acidi vitiosi mitigatio indicatur, ut spiritus animales subtiliores & ad debitas operationes aptiores generentur; unde commendamus salia lixiva tam volatilia quam fixa. Volatilia enim ac spirituosa aciditatem alterant atque egregie temperant, & fixa acidum potentissime infringunt, & ejus acrimoniam concentrant. Et quia hoc in affectu tota Massa sanguinea acidæ est, non incommodum erit cum alimentis ex vino vel alio potu ordinario Salia usurpare volatilia; uti sunt Sal. volatile urinæ à gr. xx. ad xxx. Sal. volatile Ammoniac. à gr. vii. ad ðj. Sal. Tartari cum spiritu vini volatile redditum à ðj. ad ðj. vel alia benigniora tum acidum temperantia tum ad sudorem quoque corpus blande disponentia uti est Sal. volat. oleos. Sylvii quo abundat spiritus vini aromaticus: conducit quoque quilibet spiritus

tus vini aromaticus, utpote Sale quoque volatili & oleoso præditus, omnia quoque olea aromatica si cum vini spiritu artificiose uniantur, hæc enim in corpore simul sudorem excitant. Sic etiam adhiberi possunt Salia lixiva fixa, quæ æque ac volatilia aciditatem infringunt & ejus acrimoniam temperant. v. gr. Sal Erysimi, Cochleariæ, Taraxaci & Absynthii &c. item Corallia, Margaritæ, Lapis Hæmatites & omnium Concharum genera inprimis calcinata; ex regno minerali Tinct. Martis, cum succo pomor. Borsdorf. parata, datur ad gr. 40. in liquore appropriato vel syrupo aperitivo. Conducunt etiam aquæ acidum diluentes & temperantes, quales sunt infusa herbæ Thec & fabarum Coffee. *vid. Waldschmid. in Prax. Cas. xv.*, acidulas etiam hoc in affectu magnum præbere usum scribit, quando in hæc erumpit verba. *Recte in Melancholia suademus usum acidularum quæ participant de Marte, Vitriolo & Salibus, beneficio quorum corrigunt glutinosam sanguinis intemperiem; illa enim partes metallica omnes corporis mandros & tubulos angustissimos possunt perreptare, atque humores viscidos obstruentes resolvere & fluxiles reddere. Illa enim Martialia destruant ac corrigunt vitiosum in sanguine acidum; quod peccat in Melancholico sanguine, si enim in corpus assumuntur, acidum vitiosum agit in illa. Cui calculum adjecit Willisius Afferens. Aquæ acidula ferrata pro sanandis Melancholicis maximum sæpè commodum præstare solent; quatenus nimirum sanguinis mala fermenta destruunt, viscerum sordes abstergent, obstructions referant, & quod insignis emolumenti est adstrictione sua. tum viscera debilia aut laxa nimis corroborant, tum vasorum in cerebrum debiscentium ora occludunt, quo minus in ipsum una cum succo nerveo materie extraneæ aditus pateat.* Hanc ob rationem vitriolica ferri parata in Melancholia utiliter exhiberi solent. Formulæ possunt esse tales. *℞. Vitrioli Martis. Cre-mor. Tartar. Ocul. Cancr. ana. ℥j. Misce. Fiat pulvis in novem partes dividendus. Sumatur pars una omni mane in hausta aquæ destillatæ Meliss. Borræg. Bugloss. &c. vel decocti vel jusculi appropriat. vel ℞. Syrup. de Chalybe ℥iv. Sumatur Cochlear unum bis in die, vehiculo idoneo. ℞. Mart. Sulphurat. gr. iij. Ocul. 69. gr. xij. Antimon. diaph. gr. vj. Olei Carvi. gr. j. Misce fiat pulvis pro una dosi. vel ℞. Limat. Chalyb. subtr. tritæ & cribr. ℥j. Sacchar. ℥6. Macis ℥ij. M. Fiat pulvis tenuis, cujus dosis quantum cuspide cultri contineri queat, bis de die, vel à scrup. i. ad ℥6.*

Quarto.

IS. XLV.

Quarto. Humores Melancholici vel atrabilarii evacuentur. Et quoniam in paragrapho 35 hujus dissert. duabus aliis Melancholiae causis proximis adhuc tertiam adjecimus aciditatem nempe vel cruditatem ventriculi (per aciditatem illam autem nihil aliud intelligimus quam humoris mucosi & acidi in ventriculo & primis viis collectionem) merito mucosum illum humorem evacuari jubemus per vomitotia magis quam per cathartica: nam pro muco illo crasso, qui ventriculi & intestinorum parietibus adheret & fermentationem impedit, educendo, non sufficiant purgantia: quod tamen praestant vomitoria; in tali enim concussione qualem illa excitant mucus ille facile abraditur atque eliminatur; quia suo, quo gaudent, Sale acri volatili fibras spasmodicè vellunt, ut à fundo ventriculi versus superius ejus orificium usque & ad fauces contrahantur, & ita viscidum mucum abradant. Ejusmodi vomitoriorum longa est series: ceteris omnibus ferè palmam praeripit Tartarus emetic. Mynsicht. praecipue ille, qui à Cl. Ludovico correctus est cujus praeparation. descripsit *Waldschmid. lib. v. instit. c. 9.* Sal Vitrioli vomitivum, Flores & Radices Asari, Anethi, Summitates sambuci recentes in Aq. hordei vel Buglossae vel Borriginis decoctae. Non ultimum meretur locum pulvis emeticus correctus Zwelferi, cujus praeparandi methodus videtur apud *Waldschmid. loc. supra citato.* Recentioribus quibusdam usitata est Aq. vomitoria, quae paratur ex Nucum juglandium viridium & Radicis Raphani an. partibus 2. Aceti part. 3. Quae simul per dies quinque leni calore digeruntur & postea destillantur. Aquam hanc exhibent ℥ij. vel ℥iij. pondere. Nonnulli eam fortiozem reddunt addendo tertiam vel quartam partem aquae vomitoriae Rulandi: Quam descripsit *fennert. lib. v. instit. part. 1. sect. 12.* Robustioribus & quadratis exhiberi jubet *Willisus* infusiones Croci Metallor. aut Mercur. vitæ. aut Sulphuris Antimonii aut vitr. Antimonii. Hæc enim fortiora sunt, quae pro praxi nostra non annotamus, in hoc tamen affectu ejusmodi medicamenta requiruntur: lenia enim nihil vel parum praestare possunt, quia valde crassi sunt & lento gradu accedunt, unde non ita facile ad talem spasmodicam contractionem irritari possunt.

§. XLVI.

Non tamen penitus purgantia sunt excludenda nec nimis frequenter usurpanda: sufficiat enim intra 6. aut 7. Dies exhibere, atque aliis temporibus alvus, si adstricta fuerit, per enemata subducatur. Quia verò humores Melancholici duplicis sunt generis (uti antea dictum est) glutinosi scilicet & austeri acidi; duo etiam genera medicamentorum proponemus istos purgantium. Humores glutinosos evacuant Melanagoga sic dicta, inter quæ rectè recensentur folia fennæ; quia blandum est medicamentum quod rectius in infuso à drachma j. ad ij. vel iij. cum tantillo salis Tartari exhibetur. Potest etiam dari in substantia, sed tunc nauseam & tormina parit, uti etiam si decoquatur. Egregia inde paratur Tinctura cum aqua rosarum & sale Tartari, quæ ad unicas tres vel quatuor exhibita alvum absque ulla molestia stimulat. Helleborus niger famosum quidem est purgans, sed quia ægrotis sæpe majus affert malum, nos alieni sumus ab illius usu. Jam enim longe præstat lenioribus & mitioribus humorum receptacula blandè emulgere, atque viscera tantum & primas vias sine magnis sanguinis & spirituum commotionibus abstergere, quod faciunt Radix Polypod, Epithym. Electuarium de Tamarindis quod datur à ℥x. ad ℥iv. cum aqua Cichorii dissolutum, addito tantillo Cremor. Tartari & Syrup. de Cichor. ℥ss. vel ℥vj. quod egregiè in hoc convenit affectu. In magnitudine Nuc. Moschat. alternis diebus antea prandium sumi potest: nam videtur hoc medicamentum dicatum Melancholicis, Hypochondriacis, Scorbuticis & Hystericis. Extract. Melanagog. Mynsichti inter hæc purgantia non postremum est, detur in forma pilulari à ℞j. ad ℞ss. Qui uberiores & majores medicamentorum catharticonum hoc in affectu conducibilem desiderat seriem, legat: *Celeberrimum Wedelium: de medicam facultat. item Willis. de facult. medic. item tract. de anim. brut. part. 2. cap. xi. Sylv. lib. 2. Method. medend. cap. 6. 7. 8. 9. Timæi & Guldenlee Tract. de morbis venenatis. cas. 15.* Humores austeri acidi magis propriè Melancholici dicti evacuentur per Hydragoga, postquam jam ab alterantibus sic correcti & temperati sunt, ut feri formam habeant & consistentiam. Ex Hydragogis elicimus Electuarium Hydragohum Sylvii. Pulverem solutivum Tartarifatam Zwelferi, Radicem Gialappæ decantatissimam datur à ℞j. ad ℞ij. addito Cremor. Tartari vel Sale Tartari vel Tartar. Vitriolato

eriolato à gr. v. ad ℥ss. Resina & Magisterium ad gr. viij. adhibeantur. Paratur inde potiuncula parvæ quidem molis sed magnæ virtutis, hunc in modum. R. Resin. Gialapp. gr. x. solve cum tantillo vitelli ovi, adde Aquæ Melest. vel Cinamom. Buglossi. ʒss. Conducunt quoque sudorifera & anti scorbutica quia simul peccat

intempéries falsa sanguinis. *non oporquet concilianda est reprobata & inutilia*

§. XLVII.

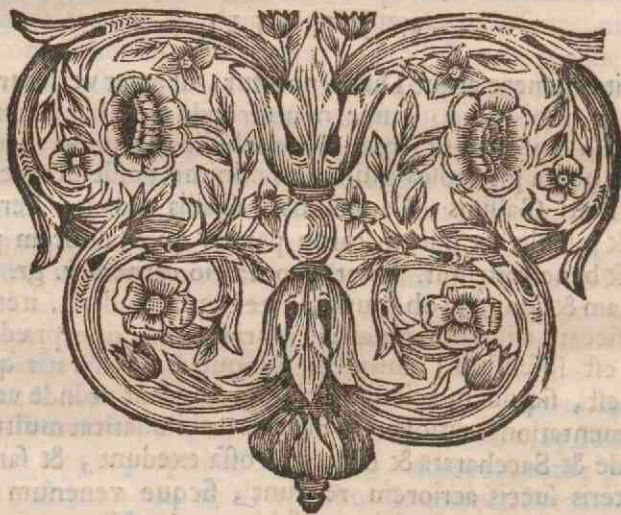
Ultimo vires ac totum corpus roboretur per Confortantia quæ etiam Cardiaca vocantur, forsan quia sanguinis fermentationem subito augent, qualia sunt omnia spirituosa, volatilia aromatica oleosa & præprimis Theriacalia quæ eo ferè momento quo ad sanguinem deveniunt, fermentationem augent uti sunt. Sal. volatil. Oleosum Sylv. Liqueor. C. C. Succinat. Spir. Sal. Ammoniac. Tinct. Auri & Luna. Tinct. Corallior. ut & Essent. Anodyn. in nostris profans officinis. Essent. Flor. Anthos. Essent. Ambr. Item Pulv. Anodyn. Confort. omnes Pulveres Bezoart. &c. &c.

§. XLVIII.

De Vitæ genere atque Diæta notetur, ut æger versetur in Aère fereno nec nimis calido, nec nimis frigido sed bene temperato. Victus ratio ejusmodi sit, quæ Melancholicos humores tam austeros acidos quam pituitosos glutinosos minime possit procreare. Cibus potest uti Gallinis, Caponibus, Gallis indicis, Perdicibus, Alaudis & juseulis ex horum carne paratis quæ salubrem præbent succum & bene nutriunt. Vitat è contrario carnem v. gr. suillam, vervecinam & agninam ob glutinositatem qua gaudent, item omnia fumo exsiccata alimenta quia sal. muriaticum, quo prædita sunt, sanguini est infensum; abstineat quoque à saccharatis quantum possibile est, siquidem acidum vitiosum angeant ut inde variæ existant fermentationes vitiosæ. In Saccharo enim latitat multum acidi acris unde & Saccharata & dentes & ossa exedunt, & sanguinem cum cæteris succis acriorem reddunt, sicque venenum in cauda habet, (uti ajunt) mel est in ore fel in corde. Vinum æger bibat tenue album, neque valde vetus atque debile. Forte enim caput tentat. Cerevisia æque ac vinum tenuis ac levis debet esse: Primum autem inter omnia alia potulenta Melancholicis dicata sibi vendicat

locum aqua pura fontana limpida, tenuis & Crystallina tum jure antiquitatis tum salubritatis, & quod caput rei est, quia nullibi acescat, ut ipsis etiam ægrotantibus, nisi frigus ejus obstet, tute & sine ullo periculo propinari possit. Exercitium sit modicum, equitatio aut ambulatio per loca amœna, aut navigatio. Somnus hõc malò affectis magnam affert utilitatem, quapropter si sponte non obrepat, conciliandus est remediis paragr. 47. dictis. Gaudio ac hilaritate, jucundis sermonibus, cantu aut Musica & similibus ægrorum animus sit erigendus. Et hic dissertationis nostræ sit finis & laus & Gloria.

TRINIS.

DISSERTATIO JURIDICA
 IN
 PACTA INTER EMPTOREM & VEN-
 DITOREM COMPOSITIS.

AUCTORIS
 A. JOHANNIS BEUSDEN,

Philosophiae Doctoris, & Linguae Sanctae in Universitate
 Academiæ Ultrajectinae Professoris Ordinarii,
 NEE SEN
 PRO GRADU DOCTORATUS
 IN UTROQUE JURE HONORIBUSQUE
 ACADEMIAE ULTRAJECTINAE
 A. M. 1705, APRILIS, SENA ACADEMIAE

JOAN. VROESE, ROTTERDAMI
 Typographus, ad hoc scilicet

ROTTERDAMI
 Typographus, ad hoc scilicet
 ACADEMIAE ULTRAJECTINAE

